

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לפוליטיקה וממשל
תשפ"ג 2022/2023

כלים לתיאור מציאות פוליטית וחברתית – הערכה ביקורתית

2 נ"ז
סמסטר א', יום ג' 1000-0830

פרופ' גל אריאלי
galariel@bgu.ac.il

לנתונים יש מקום מרכזי בתיאור המציאות הפוליטית והחברתית. אזרחים, ארגונים וסוכנויות ממשל הם יצרנים וצרכנים של נתונים מגוונים כמו סקרי דעת קהל ונתונים כלכליים. בקורס נלמד להעריך באופן ביקורתי את הדרכים לתיאור המציאות החברתית והפוליטית באמצעות נתונים ולהציב שאלות ביחס לצורות המדידה המקובלות. הקורס יאפשר למשתתפים להבין את המשמעות של מחקרים מבוססי נתונים ובייחוד מחקרי דעת קהל ויפתח הבנה של האופנים שבהם שימוש בנתונים משקף ומקדם סדר יום חברתי ופוליטי. הקורס יאפשר למשתתפים להבין את הפוטנציאל (והמגבלות) של מחקרים מבוססי נתונים ובפרט מחקרי דעת קהל ולהפוך לצרכניים ביקורתיים של מחקרים מסוג זה. הקורס יתבסס על ביקורת פנימית וביקורת חיצונית של מחקרים מבוססי נתונים תוך התמקדות בסוגיות מרכזיות של הפוליטיקה הישראלית. במהלך הקורס ישולבו מספר הרצאות אורח באמצעות הזום.

דרישות והערכה :

- א. נוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים (10% ציון על השתתפות).
- ב. קריאת חומרי הקריאה לקראת המפגשים. במהלך הקורס אנחנו נדון במחקרים שונים, אשר רובם יתבססו על כתבות עיתונות/מאמרי דעה בהם נעשה שימוש בנתונים. חומרים אלו ייקראו לקראת המפגשים תוך התייחסות כתובה קצרה באתר הקורס. (30% - חובת הגשה).
- ג. תרגיל מסכם. התרגיל המסכם בקורס יתבסס על דיון במחקר לאור החומר הנלמד בקורס. (60% מהציון הסופי).

חומרי הקריאה:

מעבר לקריאה כתבות עיתונות משיעור לשיעור במהלך הקורס נעין גם בחלקים מתוך המקורות הבאים:

גורדוני, ג., בייט, מרום, ר. צמח, מ. 2014. שיטות מחקר במדעי החברה, עקרונות המחקר וסגנונותיו יחידה 5, מהדורה שנייה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

פוקס, ק. גורפיין, ר. 1998. אמת וסקר. ישראל: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

לייבלר, ע. 2010. על פירוקו של הלוויתן הסטטיסטי: דמוגרפיה פוליטית בימי ראשית המדינה. בתוך, הכל מדיד?: מבטים ביקורתיים על דירוג וכימות. חקק, י, קסן, קרומר-נבו, מ. באר שבע: הוצאת אוניברסיטת בן גוריון. 171-216.

נגר רון, ס. 2021. מה בין "פריפריה" למדד הפריפריאליות? על מושגים ומדדים ותרומתם להבנה ולהבניה של המציאות. תיאוריה וביקורת 54 135-147.

וימן, ג. 2006. מחלת הסקרת של התקשורת הישראלית ונזקיה. אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה.

Rottenburg, R. 2015. *The world of indicators: the making of governmental knowledge through quantification*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kertzer, D. I., & Arel, D. 2002. *Census and identity: the politics of race, ethnicity, and language in national census*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.